

VENDIM
Nr. 25, datë 23.4.2025

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj,	kryetare;
Marsida Xhaferllari,	anëtare;
Sonila Bejtja,	anëtare;
Sandër Beci,	anëtar;
Ilir Toska,	anëtar;
Genti Ibrahim	anëtar;
Marjana Semini,	anëtare;
Fiona Papajorgji,	anëtare

me sekretare Belma Lleshi, në datën 11.3.2025, mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 7 (I) 2024 që u përket:

KËRKUES: Ismet Isufi, përfaqësuar nga avokat Feriat Janushaj.

SUBJEKT I INTERESUAR: Drejtoria Rajonale e Sigurimeve Shoqërore, Tiranë, përfaqësuar nga zoti Fatjon Ferko.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 695, datë 5.10.2023, të Gjykatës Administrative të Apelit; nr. 00-2024-1416, datë 8.4.2024, të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

Dhënia e një shpërblimi të drejtë për tejzgjatje të afatit të arsyeshëm ligjor të procesit gjyqësor 12-vjeçar në respektim të nenit 71/ç, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar.

BAZA LIGJORE: Nenet 15, 17, 18, 42, 43, 44, 52, 131, pika 1, shkronja “P”, 134, pika 1, shkronja “I” dhe 142, pika 1, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); nenet 6, pika 1, 13 dhe 35, pika 1, të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; nenet 27, 31, 49, pika 1, shkronja “e”, 71 dhe 71/a, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Fiona Papajorgji, mori në shqyrtim pretendimet e kërkuarit Ismet Isufi (*kërkuari*), i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjektit të interesuar, Drejtorisë Rajonale të Sigurimeve Shoqërore, Tiranë (*DRSSH*), që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuari Ismet Isufi ka qenë oficer aktiv i Forcave të Armatosura nga data 4.11.1970. Ai ka dalë në rezervë në datën 30.9.1992, ndërsa mbante gradën “nënkolonel”, duke pasur një vjetërsi në shërbimi si ushtarak aktiv prej 21 vjetësh e 10 muajsh.

2. Pas përfundimit të periudhës së trajtimit me pagesë kalimtare, në datën 12.1.2000, kërkuari ka paraqitur kërkesë për t’u trajtuar me pension të parakohshëm për vjetërsi shërbimi (*pension i parakohshëm*) sipas nenit 11, të ligjit nr. 8087, datë 13.3.1996, “Për sigurimin shoqëror suplementar të

ushtarakëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, të ushtarakëve të Ministrisë së Rendit Publik dhe SHISH”, të ndryshuar (*ligji nr. 8087/1996*). DRSSH-ja, Tiranë, me vendimin nr. 1477, datë 17.2.2000 (*vendimi nr. 1477/2000*), pasi ka verifikuar plotësimin e kushteve të përfitimit, e ka trajtuar kërkuesin me pension të parakohshëm në masën 8.000 lekë në muaj. Pensionin e parakohshëm kërkuesi e ka përfituar nga data 1.1.1999.

3. Kërkuesi, në datën 20.6.2011, i është drejtuar me kërkesë DRSSH-së, tashmë për përfitimin e pensionit të pleqërisë. Me vendimin nr. 3882, datë 25.7.2011, DRSSH-ja i ka caktuar kërkuesit pensionin e pleqërisë, për periudhën e sigurimit 40 vjet e 5 muaj, me masë pensioni fillestar 12.191 lekë dhe me të drejtë pagese nga data 17.6.2011. Ndërsa me vendimin nr. 187, datë 15.12.2011, kërkuesi i është caktuar edhe pensioni suplementar i pleqërisë, si ushtarak, me të drejtë pagese nga data 17.6.2011, në masën fillestare 9.863 lekë. Përlllogaritja është bërë në bazë të pagës neto mujore 50.729 lekë. Ndërkohë DRSSH-ja, me vendimin nr. D, datë 15.12.2011, ka vendosur mbylljen e pensionit të parakohshëm për shkak se kërkuesi kishte plotësuar kushtet për pensionin e pleqërisë dhe atë suplementar.

4. Masën dhe mënyrën e llogaritjes së pensionit të parakohshëm dhe të pensionit të pleqërisë e atij suplementar kërkuesi i ka kundërshtuar nëpërmjet dy proceseve gjyqësore të ndryshme.

I. Procesi gjyqësor për pensionin e parakohshëm

5. Kërkuesi, në datën 28.9.2012, i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me padi për kundërshtimin e vendimit nr. 1477/2000, të DRSSH-së, Tiranë, duke kërkuar rillogaritjen e masës së pensionit të parakohshëm dhe indeksimin e tij në zbatim të ligjit nr. 8087/1996, sipas formulës së parashikuar në nenin 11 të tij (50% të pagës referuese për 15 vjet vjetërsi shërbimi dhe mbi 15 vjet masa e pensionit shtohet me 2 % të pagës). Kërkuesi ka pretenduar se masa e pensionit të parakohshëm të llogaritur nga DRSSH-ja është 3.632 lekë më pak. Ai ka kërkuar edhe detyrimin e DRSSH-së, Tiranë për t’i paguar diferencat që rezultojnë nga llogaritja e gabuar e këtij pensioni për periudhën 1.1.1999–16.6.2011, sipas nenit 31, pika 3, të ligjit nr. 9418, datë 20.5.2005, “Për sigurimin shoqëror suplementar të ushtarakëve të Forcave të Armatosura” (*ligji nr. 9418/2005*), të ndryshuar.

6. Pas shpalljes nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë të moskompetencës lëndore, çështja ka kaluar për gjykim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë. Kjo gjykatë, me vendimin nr. 3508, datë 24.6.2014, ka vendosur pranimin pjesërisht të kërkesëpadisë dhe detyrimin e palës së paditur, DRSSH-së, Tiranë, që të rillogarisë masën e pensionit të parakohshëm në masën 50% të pagës referuese së bashku me shtesat 2% për çdo vit të vjetërsisë së shërbimit mbi 15 vjet, duke aplikuar rritjet e përvitshme sipas VKM-ve përkatëse, si dhe pagimin e diferencave të rezultuara nga shuma e përfituar nga paditësi/kërkuesi, nga data e lindjes së të drejtës 1.1.1999 deri në datën 1.7.2009, duke arsyetuar se kufizimi i vendosur nga DRSSH-ja, deri në masën e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi, i parashikuar në nenin 11 të ligjit nr. 8087/1996, të ndryshuar, nuk ka qenë në fuqi, pasi është shfuqizuar nga neni 49, i ligjit nr. 9210, datë 23.3.2004, “Për statusin e ushtarakut të Forcave të Armatosura” (*ligji nr. 9210/2004*), ndërkohë që e njëjta formulë për masën e pensionit të parakohshëm parashikohet edhe nga ligji nr. 9418/2005, i ndryshuar, i cili për ushtarakët me gradën nënkolonel parashikon se masa e pensionit nuk mund të jetë më e madhe se katërfishi i pensionit bazë, ligj ky që duhet të zbatohet edhe për paditësin/kërkuesin nga data 4.3.2007, e hyrjes në fuqi të vendimit të Gjykatës nr. 9, datë 26.2.2007. Gjykata e shkallës së parë ka vendosur rrëzimin e kërimit për sa i përket indeksimit të pensionit të parakohshëm, pasi këto lloj pensionesh nuk përfitojnë nga rritja e indeksimit të përvitshëm. Gjykata ka vendosur rrëzimin edhe të kërimit për detyrimin e DRSSH-së, Tiranë që të rillogarisë dhe përcaktojë masën e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi, si dhe t’i paguajë diferencat nga rillogaritja e pensionit të parakohshëm të ushtarakut nga data 1.7.2009 deri në datën 16.6.2011, sepse, sipas saj, pas datës 30.6.2009, ndaj kërkuesit është zbatuar ligji nr. 10142, datë 15.5.2009, “Për sigurimin shoqëror suplementar të ushtarakëve të Forcave të Armatosura, të punonjësve të Policisë së Shtetit, të Gardës së Republikës, të Shërbimit Informativ të Shtetit, të Policisë së Burgjeve, të Policisë së Mbrojtjes nga Zjarri dhe të Shpëtimit e të Shërbimit të Kontrollit të Brendshëm në Republikën e Shqipërisë” (*ligji nr. 10142/2009*), i cili në pikën 2, të nenit 29, përcakton

se rillogaritja bëhet sipas rregullave të përcaktuara në këtë ligj dhe në bazë të pagës neto referuese në momentin që ka lindur e drejta për përfitim.

7. Kundër vendimit kanë paraqitur ankim të dyja palët ndërgjyqëse. Gjykata Administrative e Apelit, me vendimin nr. 2418, datë 27.7.2016 (vendimi nr. 2418/2016), ka vendosur ndryshimin e vendimit nr. 3508, datë 24.6.2014, të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë dhe pranimin e pjesës së padisë, duke detyruar DRSSH-së, Tiranë t'i paguajë paditësit/kërkuesit shumën prej 294.694 lekësh si diferencë e papaguar e pensionit të parakohshëm për periudhën 13.5.2004 deri në 30.6.2009, duke arsyetuar se në kohën kur kërkuesit i ka lindur e drejta e pensionit ka qenë në fuqi ligji nr. 8087/1996, i ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999, që parashikonte se masa e pensionit të parakohshëm nuk mund të kalojë masën e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi dhe DRSSH-ja ka qenë e detyruar të zbatonte këtë parashikim ligjor. Gjithsesi, sipas asaj gjykate, duke qenë se ligji nr. 9210/2004 ka shfuqizuar shprehjen *“por jo më shumë se masa e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi”*, në shkronjën “b”, të nenit 11, të ligjit 8087/1996, pala e paditur duhet të reflektonte këto ndryshime. Gjykata Administrative e Apelit ka vendosur rrëzimin e padisë në lidhje me kërkimet e tjera si të pabazuar në ligj, duke vlerësuar të drejtë qëndrimin e gjykatës së shkallës së parë.

8. Edhe ndaj këtij vendimi palët ndërgjyqëse kanë paraqitur rekurs. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2017-747 (346), datë 3.5.2017, ka vendosur prishjen e vendimit nr. 2418, datë 27.7.2016, të Gjykatës Administrative të Apelit dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim në këtë gjykatë me tjetër trup gjykues, duke arsyetuar se gjykatat e faktit kanë zbatuar gabim ligjin material dhe në rigjykim duhet të analizohen faktet për të zgjidhur çështjen duke zbatuar ligjin sipas orientimeve të vendimit unifikues nr. 3, datë 24.11.2016, të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë (*vendimi unifikues nr. 3/2016*).

9. Në vijim, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me ankim kushtetues individual duke kundërshtuar vendimin e lartpërmendur të Gjykatës së Lartë. Kolegji i Gjykatës, me vendimin nr. 227, datë 12.10.2017, ka vendosur moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare, për shkak se vendimi i Gjykatës së Lartë nuk konsiderohej përfundimtar për efekt të gjykimit kushtetues.

10. Pas kthimit të çështjes për rishqyrtim nga Gjykata e Lartë, ajo është regjistruar në Gjykatën Administrative të Apelit në datën 16.6.2017. Rezulton se kërkuesi në datën 24.5.2021, i është drejtuar Gjykatës së Lartë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjykimit të mosmarrëveshjes nga Gjykata Administrative e Apelit. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 6/29, datë 17.1.2022, ka vendosur rrëzimin e kërkesës së kërkuesit për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm.

11. Kërkuesi i është drejtuar Gjykatës edhe me kërkesë për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm nga Gjykata Administrative e Apelit dhe shfuqizimin e vendimit nr. 6/29, datë 17.1.2022, të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë. Me vendimin nr. 142, datë 27.6.2023, Mbledhja e Gjyqtarëve ka vendosur moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare, pasi ka vlerësuar se edhe pse ishin shteruar mjetet juridike në dispozicion, kërkesa për shfuqizimin e vendimit të Gjykatës së Lartë ishte paraqitur jashtë afatit ligjor 4-mujor. Ndërsa për konstatimin e cenimit të së drejtës për shkak të mosgjykimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm nga Gjykata Administrative e Apelit, Mbledhja e Gjyqtarëve ka vlerësuar se në situatën që ndodhej kërkuesi, në kuptim të parimit të subsidiaritetit dhe duke pasur parasysh kohën jo të shkurtër (mbi 15 muaj) që ka kaluar nga vendimi i mëparshëm i Gjykatës së Lartë deri në paraqitjen e ankimit kushtetues individual, ai mund t'i drejtohej kësaj të fundit përsëri me kërkesë për konstatimin e cenimit dhe përsheptimin e procedurave, si mjeti efektiv për rivendosjen e së drejtës së pretenduar të cenuar dhe korrigjimin e pasojave të saj. Për rrjedhojë, në lidhje me këtë kërkim kërkuesi nuk kishte shteruar të gjitha mjetet juridike në dispozicion (*shih paragrafin 26, të vendimit nr. 142, datë 27.6.2023, të Mbledhjes së Gjyqtarëve*).

12. Pas kthimit të çështjes së themelit për rigjykim nga Gjykata e Lartë, Gjykata Administrative e Apelit, me vendimin nr. 695, datë 5.10.2023, ka vendosur ndryshimin e vendimit nr. 3508, datë 24.6.2014, të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë dhe rrëzimin e kërkesëpadisë. Bazuar

në rrethanat e çështjes konkrete, momentin e lindjes së të drejtës dhe përfundimeve të vendimit unifikues nr. 3/2016, ajo gjykatë ka vlerësuar se duhet të zbatohet neni 11, i ligjit nr. 8087/1996, i ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999, pra se pensioni i parakohshëm përbëhet nga dy pjesë: pjesa e parë që është një përqindje fikse (50%) për një minimum periudhe shërbimi (15 vjet) dhe pjesa e dytë që është një shtesë në përqindje për çdo vit më shumë shërbimi. Sipas gjykatës së apelit pensioni i parakohshëm (pra shuma e të dy pjesëve) nuk mund të kalojë masën e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi, prandaj përlogaritja e DRSSH-së, Tiranë është bërë sipas ligjit. Kërkuesi ka kërkuar aplikimin e një skeme pa kufizime në masën e pensionit të parakohshëm në një kohë kur ligji që ka qenë në fuqi në kohën kur ai ka dalë në pension të parakohshëm parashikonte kufizime.

13. Mbi rekursin e ushtruar nga kërkuesi, Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit, gjatë procedurës seleksionuese, me vendimin nr. 00-2024-1416, datë 8.4.2024, ka vendosur mospranimin e rekursit, pasi në përmbajtje të tij nuk parashtrohej asnjë prej rasteve të parashikuara në nenin 58, të ligjit nr. 49/2012, “Për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative” (ligji nr. 49/2012).

II. Procesi gjyqësor për pensionin e pleqërisë dhe atë suplementar

14. Vendimin nr. 3882, datë 25.7.2011, DRSSH-ja, Tiranë për caktimin e pensionit të plotë të pleqërisë, me periudhë sigurimi 40 vjet e 5 muaj, me masë pensioni fillestar 12.191 lekë, me të drejtë pagese nga data 17.6.2011, si dhe vendimin nr. 187, datë 15.12.2011, për caktimin e pensionit suplementar të pleqërisë (*shih paragrafin 3 të vendimit*), sikundër edhe rillogaritjen e këtij pensioni bazuar në ligjin nr. 10142/2009 kërkuesi e ka kundërshtuar në rrugë administrative dhe gjyqësore. Me vendim të formës së prerë nr. 1885 (86-2024-2049), datë 11.11.2024, të Gjykatës Administrative të Apelit është vendosur ndryshimi i datës së fillimit të së drejtës për pensionin e pleqërisë nga data 16.6.2011 në datën 17.6.2009 dhe detyrimi i DRSSH-së të paguajë diferencat e pensionit të pleqërisë dhe atij suplementar të indeksuar sipas viteve për këtë periudhë.

15. Në vijim, kërkuesi në datën 22.7.2024, i është drejtuar Gjykatës me ankim kushtetues individual duke kundërshtuar vendimet nr. 695, datë 5.10.2023, të Gjykatës Administrative të Apelit dhe nr. 00-2024-1416, datë 8.4.2024, të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), të cilat lidhen me procesin e parë gjyqësor për kundërshtimin e pensionit të parakohshëm. Kolegji i Gjykatës në datën 24.10.2024, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve, e cila, me vendimin e datës 11.11.2024, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

16. **Kërkuesi** ka parashtruar se vendimet gjyqësore të kundërshtuara kanë cenuar:

16.1 *Të drejtën për proces të rregullt ligjor*, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës, në drejtim të:

16.1.1 *Së drejtës së aksesit në gjykatë dhe së drejtës së ankimit efektiv në kuptimin substancial*, pasi Gjykata Administrative e Apelit e ka zhvilluar seancën në dhomën e këshillimit, pa njoftimin e palëve dhe praninë e tyre, duke mos u dhënë mundësi për t’u mbrojtur. Vendimi i Gjykatës Administrative të Apelit është marrë në shkelje të kompetencave të saj dhe të jurisprudencës së Gjykatës së Lartë, si dhe Gjykatës Kushtetuese. Edhe Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë duke vendosur mospranimin e rekursit i ka hequr atij mundësinë për të kundërshtuar vendimin e paligjshëm të gjykatës së apelit.

16.1.2 *Së drejtës për t’u dëgjuar nga një gjykatë e pavarur, e paanshme dhe e caktuar me ligj*, pasi çështja e pensionit të parakohshëm për një periudhë 12-vjeçare nuk është zgjidhur edhe për shkak të veprimeve/mosveprimeve të gjykatave, gjë që ngre dyshime serioze dhe të arsyeshme për pavarësinë dhe paanësinë e tyre. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë, në kundërshtim me ligjin dhe vendimin unifikues nr. 3/2016 të Kolegjeve të Bashkuara, në dispozitiv në mënyrë të përgjithshme i ka vendosur palës së paditur një detyrim të pazbatueshëm, nuk ka marrë në konsideratë aktin e ekspertimit, sipas të cilit pala e paditur është debitore në shuma konkrete për periudhën

1.1.1999–30.6.2009 dhe nuk ka verifikuar kërkesën kryesore të kërkesëpadisë, nëse akti administrativ nr. 1477/2000, është i ligjshëm ose jo dhe nëse në këtë akt është pasqyruar drejt zbatimi i dispozitave ligjore të zbatueshme në kohë. Gjykata Administrative e Apelit në vitin 2016 nuk ka bërë hetim të plotë dhe nuk u ka dhënë përgjigje kërkesave kryesore të kërkesëpadisë. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë në vitin 2017 ka vendosur kthimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën Administrative të Apelit, duke dhënë orientime në favor të palës së paditur. Gjykata Administrative e Apelit në rigjykim, jo pa qëllim, e ka zvarritur procesin duke u hakmarrë për shkak të denoncimit në shtyp për shkeljen e ligjit në shqyrtimin e çështjes. Kjo gjykatë pas 6 vjetësh ka vendosur në dhomën e këshillimit rrëzimin e kërkesëpadisë, duke hedhur poshtë të gjithë procesin gjyqësor të zhvilluar në 11 vjet dhe nuk ka marrë parasysh praktikën dhe udhëzimet e Gjykatës së Lartë. Edhe në vitin 2024 Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë duke vendosur mospranimin e rekursit ka marrë një vendim në kundërshtim me ligjin, si dhe nuk ka ushtruar detyrimin kushtetues për kontrollin efektiv për kuptimin dhe zbatimin e ligjit procedural dhe material nga gjykata e apelit. Çështja është paragjykuar nga gjyqtarët dhe nuk është shqyrtuar në tërësi situata faktike e ligjore. Gjykatat kanë cenuar edhe të drejtën për t'u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, pasi kanë vepruar haptazi në kundërshtim me ligjin dhe nuk kanë zbatuar me korrektësi rregullat juridike.

16.1.3 *Së drejtës për një gjykim të drejtë*, pasi gjykata administrative e apelit nuk ka lexuar materialet e dosjes gjyqësore dhe nuk ka dhënë një arsyetim minimal se përse nuk janë marrë në konsideratë pretendimet shtesë të ankimit. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë nuk ka lexuar rekursin dhe dokumentet që e shoqëronin, pasi në vendim ka mospërputhje të madhe, serioze dhe thelbësore midis shkaqeve që paraqet relatori dhe shkaqeve të shumta e thelbësore, me natyrë ligjore e kushtetuese, të parashtruara në rekurs. Kolegji Administrativ nuk ka zhvilluar një gjykim të drejtë, në pajtim me ligjin, përkundrazi për shkak të procedurës së parregullt ka cenuar të drejtën e leximit të rekursit dhe nuk ka ushtruar kontroll efektiv ndaj vendimit të Gjykatës së Apelit.

16.1.4 *Parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit*, pasi kërkuesi, si pensionist, është në pozicion jo të favorshëm në krahasim me palën e paditur, që përfaqëson shtetin. Gjykata Administrative e Apelit duke shqyrtuar çështjen në dhomën e këshillimit ka cenuar barazinë e palëve. Ajo nuk ka dëgjuar dhe verifikuar pretendimet e palëve, për më tepër në kushtet kur ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë. Ky parim është cenuar edhe nga Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, i cili nuk ka lexuar pretendimet e parashtruara në rekurs.

16.1.5 *Standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor*, pasi vendimet e Gjykatës Administrative të Apelit dhe të Gjykatës së Lartë janë rrjedhojë e një procesi të parregullt gjyqësor. Gjykata Administrative e Apelit nuk ka dhënë asnjë arsyetim se përse nuk e ka kaluar çështjen në seancë gjyqësore, me praninë e palëve, sipas neneve 486 dhe 493 të Kodit të Procedurës Civile (KPC) për zbatimin e konkluzioneve të lëna nga Gjykata e Lartë, sikurse ishte ndreqja e zbatimit të gabuar të ligjit të bërë në gjykimet e mëparshme, hetimi i plotë dhe i gjithanshëm, si dhe analiza e fakteve për zgjidhjen e çështjes sipas orientimeve të vendimit unifikues nr. 3/2016. Ajo gjykatë vendosi ndryshimin e vendimit të gjykatës së shkallës së parë dhe rrëzimin e kërkesëpadisë pa asnjë arsyetim. Gjykata Administrative e Apelit në dhomën e këshillimit mund të vendosë vetëm për pranimin ose jo të ankimit dhe nuk mund të marrë një vendim diametralisht të kundërt me vendimin e gjykatës së faktit. Vendimi i asaj gjykate nuk mbështetet në fakte që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor, nuk përmban bazën ligjore dhe as analizën e fakteve e provave për mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Të dyja vendimet, ai i apelit dhe i Gjykatës së Lartë, janë alogjike, kontradiktore dhe nuk plotësojnë kriteret minimale për arsytimin e vendimit. Ndërsa Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë në mënyrë të padrejtë ka fshehur shkaqet reale dhe objektive të rekursit. Ky kolegji duke përdorur shprehjen deklarative se “*në rekurs nuk ngrihen shkaqe nga ato të parashikuara në nenin 58, të ligjit nr. 49/2012*” dhe duke mos e shoqëruar me argument bindës, ka cenuar standardin e arsytimit të vendimit gjyqësor. Pas studimit të fashikullit të Gjykatës së Lartë është konstatuar se e gjithë procedura e dokumenteve që e shoqërojnë atë deri edhe vendimarrja i është lënë vetëm dhe kryesisht këshilltarit ligjor, i cili ka ushtruar funksionin e tij në kundërshtim të hapur e flagrant me Kushtetutën. Në relacionin e hartuar prej tij ka mospërputhje

mes rrethanave të fakteve, problemeve dhe shkaqeve që paraqiten në rekurs. Janë paraqitur në mënyrë skematike e formale disa rrethana dhe janë anashkaluar ato më thelbësore, ndërkohë që nuk evidentohet vendimi i Gjykatës Administrative të Apelit nr. 2418/2016, i cili është i formës së prerë dhe është ekzekutuar që në shtator të vitit 2016.

16.1.6 *Parimit të sigurisë juridike dhe i pritshmërive të ligjshme*, pasi Gjykata Administrative e Apelit duke vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë ka shkelur parimin e ligjshmërisë, sepse e drejta e pensionit ekziston ligjërisht si e drejtë subjektive e garantuar në Kushtetutë dhe në ligjin për sigurimet shoqërore. Masa e pensionit të parakohshëm të përcaktuar me aktin administrativ nr. 1477/2000 është në kundërshtim me ligjin dhe ka pësuar zvogëlim drastik. Për shkak të vendimit të Gjykatës Administrative të Apelit ai detyrohet të kthejë shumën e përfituar, duke i rënduar edhe më tej gjendjen ekonomike. Gjykata e Lartë nuk ka përmbushur detyrën kushtetuese për të ushtruar kontroll për kuptimin dhe zbatimin e ligjit material e procedural. Procesi gjyqësor, pas 12 vjetësh, si rezultat i vendimeve të dhëna rezultoi pa asnjë dobi dhe në cenim të parimit të sigurisë juridike, duke mos pasur mundësi për mbrojtjen e të drejtave të fituara.

16.1.7 *Së drejtës së gjykimit brenda një afati të arsyeshëm*, pasi procesi gjyqësor ka zgjatur gati 12 vjet pa u zgjidhur përfundimisht. Çështja është e natyrës administrative, jo komplekse, por e thjeshtë. Faktor pengues në tejzgjatjen e paarsyeshme ka qenë mosfunksionimi i mirë i gjykatave të sistemit të zakonshëm. Kërkesat e drejtuara gjykatave për përshpejtimin e gjykimit nuk rezultuan mjete efektive dhe tejzgjatja e procesit për 12 vjet, pa një zgjidhje përfundimtare tregon se nuk është respektuar e drejta për t'u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm.

16.1.8 *Së drejtës për një shpërblim të drejtë*, të parashikuar në nenin 71/ç, të ligjit nr. 8577/2000, për shkak të cenimit të së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të gëzimit të pensionit, si i vetmi burim ekonomiko-financiar, duke mos pasur asnjë të ardhur tjetër, si dhe për shkak të zgjatjes së afatit të arsyeshëm 12 vjet pa një zgjidhje përfundimtare.

16.2 *Parimin e barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit*, pasi ushtarakët janë trajtuar arbitrarisht njëloj si civilët qoftë nga Instituti i Sigurimeve Shoqërore (ISSH) ashtu edhe nga gjykatat. Gjithashtu, edhe mes vetë ushtarakëve ka ekzistuar trajtim jo i barabartë në përfitimin e pensionit të parakohshëm, megjithëse të ndodhur në kushte objektivisht të njëjta. Në rastin e kërkuarit, Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë përshkruan në mënyrë të përgjithshme e të pazbatueshme shumën detyruese, ndërsa në rastin e kolegut D. S., i trajtuar më parë, jepet shuma e saktë e masës së pensionit të parakohshëm dhe e shumës së kamatëvonesave. Po ashtu, Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë në rastin e kërkuarit ka vendosur kthimin e çështjes për rigjykim, ndërsa në rastin e një kolegu tjetër, R. D., e ka zgjidhur vetë çështjen. Me ligjin nr. 10142/2009 është prekur vetëm kategoria e ushtarakëve, të cilëve u është zvogëluar masa e pensionit në mënyrë drastike. Gjykata e Lartë nëpërmjet vendimit unifikues nr. 3/2016 ka urdhëruar të zbatohet vetëm ky ligj, duke shuar të drejtën kushtetuese për të kundërshtuar vendimet e padrejta.

16.3 *Të drejtën për pension, të garantuar në nenin 52 të Kushtetutës*, pasi pensioni i parakohshëm është një e drejtë themelore që gëzon ushtaraku, bazuar në Kushtetutë dhe ligjin specifik. Pensioni i parakohshëm është përfitim monetar mujor që i garantohet ushtarakut në bazë të ligjeve, kur, pa dëshirën e tij, i ndërpritet karriera për shkak të reformës në Forcat e Armatosura, për aq kohë sa plotësohen kushtet ligjore për pensionin e pleqërisë. Vendimet gjyqësore kanë mohuar padrejtësisht të drejtën kushtetuese të gëzimit të pensionit. DRSSH-ja në kundërshtim me kuadrin ligjor ka përcaktuar masën e pensionit të parakohshëm 4–5 herë më të vogël se masa që parashikon ligji, pasi nuk ka asnjë reflektim në vendim për ndryshimin e pensionit me ndryshimin e pagës referuese të ushtarakëve aktivë mbi të cilën është bërë llogaritja e pensionit për të gjithë periudhën nga data 1.1.1999–17.6.2011. Akti nr. 1477/2000 i DRSSH-së është absolutisht i pavlefshëm, sepse është shkelur parimi themelor, ai i ligjshmërisë, i parashikuar në nenin 9 të Kodit të Procedurave Administrative. Akti nuk ka dalë në bazë dhe për zbatimin e ligjit nr. 8087/1996, të ndryshuar, dhe ka zvogëluar në mënyrë drastike masën e pensionit, fillimisht 30 % e në përfundim në 70 % të masës ligjore, duke cenuar rëndë të drejtën themelore kushtetuese, atë të gëzimit të pensionit të parakohshëm,

si ushtarak i Forcave të Armatosura në lirim, si i vetmi burim jetik, pa asnjë të ardhur tjetër, në masën e parashikuar nga ligji specifik në fjalë. DRSSH-ja ka shtyrë në mënyrë të padrejtë edhe 2 vjet daljen në pension, nga data 17.6.2009 në 17.6.2011 dhe nga masa e pensionit të parakohshëm që ka përfituar kërkuesi është paguar 1.400 lekë në muaj më pak.

17. Subjekti i interesuar, DRSSH-ja, Tiranë, në mënyrë në përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

17.1 *Pretendimi për të drejtën për pension* është i pabazuar, pasi DRSSH-ja me vendimin e datës 5.10.2016 ka rillogaritur përfitimin e kërkuesit sipas përcaktimeve në dispozitivin e vendimit të gjykatës, duke rillogaritur diferencat e pensionit të parakohshëm për periudhën 13.5.2004–30.6.2009 në shumën 294.694 lekë në total. Diferencat i kanë kaluar kërkuesit sipas urdhërpagesës së datës 5.10.2016. Llogaritja e diferencave deri në datën 30.6.2009 ka ardhur si pasojë e efekteve financiare të ligjit nr. 10142/2009. Ky ligj ka shfuqizuar ligjin nr. 8087/1996, të ndryshuar, me të cilin deri në atë moment trajtoheshin ushtarakët e Forcave të Armatosura. Ligji nr. 10142/2009, i ndryshuar me aktin normativ nr. 5/2010, parashikonte skemë llogaritjeje të ndryshme dhe masa e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi ndryshoi përsëri. Në nenin 29 të këtij ligji parashikohej se pensioni i parakohshëm, si dhe pensionet e caktuara në përputhje me ligjin nr. 8087/1996, do të rillogariteshin duke përfshirë edhe ato të përcaktuara me vendim gjykate, pra në këtë dispozitë përcaktohej shprehimisht detyrimi i DRSSH-së për të bërë rillogaritjen e re. Në këto kushte, me të drejtë, DRSSH-ja, Tiranë ka bërë rillogaritjen e pensionit të parakohshëm në bazë të neneve 14 dhe 29, të ligjit nr. 10142/2009, duke iu referuar pagës mesatare referuese mujore neto dhe VKM-ve përkatëse. Me anë të vendimit nr. 1477/1, datë 22.4.2014 është bërë rillogaritja e pensionit të kërkuesit, i cili nuk ka qenë dakord me vendimin e caktimit të masës së pensionit (në një masë më të vogël), me indeksimin e tij dhe pagën referuese. Duke u referuar në ligjin material, si edhe në vendimin unifikues nr. 3/2016, të Gjykatës së Lartë, po ashtu edhe në frymën e vendimit nr. 2, datë 18.2.2013, të Gjykatës Kushtetuese, kërkesa drejtuar Gjykatës është e pambështetur në prova dhe në ligj.

17.2. *Pretendimi për pagën referuese* nuk qëndron, pasi DRSSH-ja, Tiranë i është referuar dokumentacionit zyrtar të përcjellë nga Ministria e Mbrojtjes sipas përcaktimeve të VKM-së nr. 579, datë 8.12.1999, “Për kushtet dhe masën e përfitimeve nga sigurimi shoqëror suplementar i ushtarakëve dhe anëtarëve të familjeve të tyre në rastet e nxjerrjes së tyre në rezervë, lirim ose pension” (VKM nr. 579/1999). Ministria, bazuar në pikën 4 të VKM-së, pas kërkesës së palës së interesuar, ka përgatitur vërtetimin për vjetërsinë e shërbimit dhe pagën mbi të cilën është derdhur kontributi.

17.3. *Pretendimi për cenimin e pozitës juridike* nuk është i bazuar, pasi zbatimi i kuadrit ligjor që rregullon marrëdhënien është i detyrueshëm për palët dhe gjykatat. Akti normativ nr. 5/2010 ka qenë objekt shqyrtimi në Gjykatë, e cila ka vlerësuar se ndërhyrja e ligjvënësit në kuptim të nenit 17 të Kushtetutës ka qenë e nevojshme dhe e diktuar nga një interes publik. Për më tepër, kërkuesi është subjekt i faljes së detyrimeve në zbatim të ligjit nr. 156/2020, për faljen e detyrimeve të ushtarakëve ndaj fondit të sigurimeve shoqërore, të krijuara si diferencë nga rishqyrtimi i pensioneve të parakohshme për vjetërsi shërbimi, të caktuara sipas vendimeve gjyqësore të formës së prerë, bazuar në kriteret e vendimit unifikues nr. 3/2016.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuesit

18. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71, të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a, të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e

paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësura në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur.

19. Në këtë këndvështrim, Gjykata vlerëson se kërkuesi si individ, legjitimohet *ratione personae* në kuptim të neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, sepse është palë në procesin gjyqësor objekt kundërshtimi, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë për vënien në lëvizje të këtij gjykimi kushtetues.

20. Në lidhje me kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive*, Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se sipas nenit 131, pika 1, shkronja “F”, të Kushtetutës ajo vendos për gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike efektive për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese që individit pretendon se i janë cenuar nga akti i pushtetit publik. Rregulli i shterimit të mjeteve juridike nënkupton jo vetëm që kërkuesi në aspektin formal t’u jetë drejtuar të gjitha instancave gjyqësore të zakonshme, përpara se t’i drejtohet Gjykatës, por edhe që në aspektin substancial të gjitha pretendimet (shkaqet) që ngre në këtë Gjykatë, t’i ketë paraqitur më parë në të gjitha instancat e zakonshme gjyqësore, të paktën në thelb, duke respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural (*shih vendimet nr. 38, datë 12.7.2023; nr. 33, datë 1.11.2021; nr. 8, datë 19.3.2018, të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Kërkuesi në ankimin e tij ka pretenduar, ndër të tjera, cenimin e së drejtës për t’u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm. Në lidhje me këtë pretendim ai ka parashtruar se procesi gjyqësor në tërësi ka zgjatur gati 12 vjet pa u zgjidhur përfundimisht dhe faktor pengues në tejzgjatjen e paarsyeshme ka qenë mosfunksionimi i mirë i gjykatave të sistemit të zakonshëm. Edhe kërkesat e drejtuara këtyre gjykatave për përsheptimin e gjyimit nuk kanë rezultuar mjete efektive. Po ashtu, kërkuesi, për shkak të zgjatjes së afatit të shqyrtimit të çështjes, në drejtim të gëzimit të pensionit, si i vetmi burim ekonomiko-financiar, ka pretenduar se i takon dhënia e një shpërblimi të drejtë, në zbatim të nenit 71/ç të ligjit nr. 8577/2000.

22. Lidhur me të drejtën për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm, Gjykata ka vlerësuar se legjislacioni i brendshëm parashikon mjete juridike (nenet 399/1 e vijues të KPC-së), që i ofrojnë individit rezultate konkrete për rivendosjen e së drejtës kushtetuese për gjykim brenda një afati të arsyeshëm dhe se individit duhet t’i shfrytëzojë ato përpara se t’i drejtohet asaj (*shih vendimin nr. 3, datë 11.2.2021, të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata vëren se dispozitat procedurale të sipërcituara (nenet 399/1 e vijues të KPC-së) nuk parashikojnë mjete të veçanta për kohëzgjatjen e procesit në tërësi, por vetëm për kohëzgjatjen e procesit në secilën prej fazave dhe shkallëve të gjyimit. Në këtë drejtim në jurisprudencën kushtetuese për sa i takon “fragmentarizimit të procedurave” është pohuar se edhe pse sipas ligjit zgjidhja përsheptuese/parandaluese dhe kompensuese zbatohet për çdo shkallë dhe fazë të veçantë të procesit, kohëzgjatja e procesit jo vetëm që vlerësohet në lidhje me kohëzgjatjen tërësore të procedurave, por, nga ana tjetër, ndikon drejtpërsëdrejti në këtë drejtim. Për këto arsye, në rast se individit nuk i shteron mjetet juridike në momentin dhe kohën e duhur, në përputhje me mundësitë dhe të drejtat që i ofron legjislacioni i zakonshëm për korrigjimin e shkeljes së pretenduar, kjo nuk nënkupton se ai mund të rivendoset në të drejtën për të ngritur pretendime në Gjykatë në përfundim të të gjithë procesit gjyqësor, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “F”, të Kushtetutës, për arsyeshmërinë e kohëzgjatjes tërësore të procesit (*shih vendimin nr. 45, datë 11.6.2024, të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Në rastin në shqyrtim, sikurse u theksua më lart (*shih paragrafët 9–11 të vendimit*), Gjykata vëren se kërkuesi i është drejtuar Gjykatës së Lartë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjyimit të mosmarrëveshjes nga Gjykata Administrative e Apelit, e cila ka vendosur rrëzimin e kërkesës, ndërsa Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës, duke pasur parasysh periudhën prej 15 muajsh që kishte kaluar nga vendimi i Gjykatës së Lartë deri në paraqitjen e ankimit kushtetues individual, ka vlerësuar se ai kishte mundësi t’i drejtohej kësaj të fundit përsëri me kërkesë për konstatimin e cenimit dhe përsheptimin e procedurave, si mjeti efektiv për rivendosjen e së drejtës së pretenduar të cenuar dhe korrigjimin e pasojave të saj. Edhe pse kërkuesi nuk ka paraqitur përsëri përpara gjykatave të juridiksionit të zakonshëm kërkesë për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm, në kushtet kur pas

vendimit të Mbledhjes së Gjyqtarëve, Gjykata Administrative e Apelit kishte shpallur datën për gjykimin e ankimit të tij, Gjykata vlerëson se ai nuk kishte në dispozicion mjete të tjera juridike për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm. Në këto kushte, Gjykata çmon se kërkuesi për këtë pretendim i ka shteruar mjetet juridike. Gjithashtu, Gjykata vlerëson se për sa kohë që gjykata e apelit kishte caktuar datën e shqyrtimit të çështjes së kërkuarit dhe ishte shprehur me vendim për ankimin e tij, mjetet procedurale të përdorura prej tij e kanë arritur qëllimin e tyre përshpejtues, prandaj ky pretendim i tij nuk do të merret në shqyrtim¹.

24. Ndërsa për pretendimet për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor, parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, si dhe së drejtës për pension, Gjykata vëren se kërkuesi i është drejtuar asaj pas përfundimit të procesit gjyqësor në të tria shkallët e gjyqësorit të zakonshëm dhe pasi ka shteruar në formë e substancë mjetet e zakonshme të ankimit ndaj vendimeve të gjykatave më të ulëta. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se kërkuesi i ka shteruar mjetet juridike efektive për pretendimet e tjera, pasi nuk ka mjet tjetër juridik në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave të tij kushtetuese përveç paraqitjes së ankimit kushtetues individual.

25. Për sa i përket legjitimitetit *ratione temporis*, neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000, ka parashikuar afatin ligjor 4-mujor nga konstatimi i cenimit për paraqitjen e ankimit kushtetues individual. Në rastin konkret, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës me ankim kushtetues individual në datën 22.7.2024, ndërsa vendimi gjyqësor më i fundit që kundërshtohet prej tij është dhënë nga Gjykata e Lartë në datën 8.4.2024, për rrjedhojë ankimi kushtetues individual është paraqitur brenda afatit ligjor 4-mujor.

26. Lidhur me legjitimitetin *ratione materiae*, Gjykata konstaton se kërkuesi ka parashtruar pretendime për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të aksesit dhe ankimit efektiv në kuptimin substancial, së drejtës për t’u dëgjuar nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj, së drejtës për një gjykim të drejtë, parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, parimit të sigurisë juridike dhe pritshmërive të ligjshme, së drejtës për shpërblim të drejtë, si dhe parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit dhe së drejtës për pension.

27. Për sa i përket pretendimit të kërkuarit për shpërblim të drejtë për shkak të cenimit të së drejtës për proces të rregullt nga gjykatat e zakonshme, të cilin ai e bazon në nenin 71/ç, të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata vlerëson se kjo dispozitë ligjore lidhet me tejzgjatjen e gjykimit kushtetues. Prandaj ky pretendim i tij nuk mund të merret në shqyrtim.

28. Për sa i takon pretendimit për cenimin e së drejtës së aksesit dhe ankimit efektiv, kërkuesi ka pretenduar se Gjykata Administrative e Apelit e ka zhvilluar seancën në dhomën e këshillimit, pa njoftuar palët dhe pa praninë e tyre, duke mos u dhënë mundësinë për t’u mbrojtur. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë duke vendosur mospranimin e rekursit i ka hequr mundësinë për të kundërshtuar vendimin e paligjshëm të gjykatës së apelit. Gjykata vëren se në aspektin procedural shqyrtimi i ankimit në Gjykatën Administrative të Apelit, si rregull, bëhet mbi bazë të dokumenteve në dhomën e këshillimit dhe rregullat e njoftimit janë të përcaktuara në nenin 49, pika 2, të ligjit nr. 49/2012, sipas të cilit sekretaria e gjykatës njofton palët rregullisht sipas rregullave procedurale në

¹ Gjyqtarja Marjana Semini mbajti qasjen e saj të konsoliduar se kompensimi i dëmeve të shkaktuara nga kohëzgjatja e procesit nuk është automatikisht e lidhur vetëm me parandalimin e vonesës ose përshpejtimin e gjykimit. Në këtë kontekst ajo vijon t’i qëndrojë mendimit të saj të pakicës të shprehur në çështjet me kërkuese Ledina Mandija dhe asaj me kërkuar Agron Bajri, ku ka përcaktuar se ligjëvënësi shqiptar në marzhin e tij të vlerësimit ka përzgjedhur që mjeti ligjor i parashikuar për tejzgjatjen e paarsyeshme të proceseve gjyqësore ka dhe duhet të ketë një efektivitet me natyrë të dyfishtë dhe në analizë të kësaj natyre, kompensimi për dëmshpërblimin e drejtë është një mjet efektiv, i cili mund të përdoret: i. si në mënyrë kumulative i shoqëruar me funksionin e përshpejtimit ose parandalimit të tejzgjatjes së paarsyeshme; ii. ashtu edhe si mjet i mëvetshëm, meqenëse mjetet ligjore të sipërpërmendura janë të ndërlidhura me njëra-tjetrën në mënyrë të tillë, që në rast se mjetet parandaluese nuk kanë zgjidhur pasojat e vonesës, ato i lënë vend aplikimit të mjeteve korrigjuese të kësaj vonese. Për këtë arsye ajo është e mendimit se ky pretendim nuk është i pabazuar, ndaj dhe do duhej të ishte konstatuar cenimi i kohëzgjatjes së afatit të arsyeshëm, edhe pse gjykata e kishte përshpejtuar çështjen.

gjykimin civil në Gjykatën e Lartë për përbërjen e trupit gjykues, datën, orën dhe vendin e shqyrtimit të çështjes të paktën 15 ditë përpara, kurse palët kanë të drejtë të paraqesin deri në 5 ditë përpara seancës parashtrime me shkrim lidhur me shkaqet e ankimit.

29. Në bazë të akteve të dosjes gjyqësore të administruar për qëllime të shqyrtimit të çështjes rezulton se me vendimin e datës 15.2.2019, gjyqtarja raportore e Gjykatës Administrative të Apelit ka caktuar seancën në datën 6.3.2019, për shqyrtimin e çështjes në dhomën e këshillimit, si dhe ka urdhëruar njoftimin e palëve nga sekretaria gjyqësore. Për shkak të paraqitjes së kërkesave për heqjen dorë nga shqyrtimi i çështjes të dy gjyqtarëve të trupit gjykues, në datat 7.3.2019 dhe 20.5.2019 është vendosur shtyrja e seancës gjyqësore. Në datën 29.6.2020 kërkuesi ka paraqitur parashtrime shitesë të ankimit. Ndërkohë pas caktimit të gjyqtarit të ri sipas shortit të datës 12.9.2023, në datën 19.9.2023 është bërë shpallja për zhvillimin e seancës në dhomën e këshillimit në datën 5.10.2023. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se jo vetëm Gjykata Administrative e Apelit i ka njoftuar palët sipas rregullave procedurale, por kërkuesi si nëpërmjet ankimit, ashtu edhe nëpërmjet parashtrimeve të paraqitura e ka ushtruar të drejtën për të marrë pjesë në gjykim. Në këtë drejtim, Gjykata ka pohuar se e drejta për t'u dëgjuar dhe mbrojtur *nuk nënkupton vetëm atë për t'u paraqitur personalisht, por ajo realizohet edhe përmes shqyrtimit të dokumenteve, pra mbi komentet dhe shpjegimet e dhëna me shkrim nga palët ndërgjyqëse (shih vendimet nr. 1, datë 16.2.2022; nr. 38, datë 2.12.2021, të Gjykatës Kushtetuese)*. Ndaj pretendimi i tij në këtë drejtim është haptazi i bazuar. Edhe për pretendimin se Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë duke vendosur mospranimin e rekursit ka hequr mundësinë për të kundërshtuar vendimin e paligjshëm të gjykatës së apelit, Gjykata vëren se kërkuesi i ka shfrytëzuar të gjitha mjetet për të kundërshtuar vendimet gjyqësore, ndaj nuk mund të merret në shqyrtim.

30. Në lidhje me të drejtën për t'u dëgjuar nga një gjykatë e pavarur, e paanshme dhe e caktuar me ligj kërkuesi ka parashtruar mes të tjerave se moszgjidhja e çështjes së pensionit sipas ligjit për një periudhë 12-vjeçare është edhe për shkak të veprimeve/mosveprimeve të gjykatave, duke vënë në dyshim pavarësinë dhe paanshinë e tyre. Sipas kërkuetit, Gjykata Administrative e Apelit në rigjykim, jo pa qëllim e ka zvarritur procesin dhe e ka kthyer në hakmarrje personale për shkak të denoncimit të tij në shtyp për shkeljen e ligjit në shqyrtimin e çështjes. Po në lidhje me këtë pretendim, kërkuesi ka parashtruar se gjykatat nuk kanë kryer hetim të plotë, nuk kanë marrë parasysh aktin e ekspertimit, si dhe nuk janë shprehur për pretendimet e tij. Bazuar në shkaqet e paraqitura nga kërkuesi, Gjykata vlerëson se ato nuk përbëjnë argumente kushtetuese në mbështetje të pretendimit për cenimin e së drejtës t'u dëgjuar nga një gjykatë e pavarur, e paanshme dhe e caktuar me ligj, prandaj ai nuk mund të merret në shqyrtim.

31. Kërkuesi ka pretenduar cenimin e *standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor* në disa drejtime: i. Gjykata Administrative e Apelit nuk ka dhënë asnjë arsyetim se përse nuk e ka kaluar çështjen në seancë gjyqësore, me praninë e palëve, sipas neneve 486 dhe 493 të KPC-së. Të njëjtat pretendime kërkuesi i ka paraqitur edhe për cenimin e *parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit*; ii. vendimet e Gjykatës Administrative të Apelit dhe të Gjykatës së Lartë janë alogjike, kontradiktore dhe nuk plotësojnë kriteret minimale për arsyetimin e vendimit. Gjykata e Lartë nuk ka paraqitur të gjitha pretendimet e parashtruara në rekurs. Të njëjtat pretendime kërkuesi ka paraqitur edhe për cenimin e *së drejtës për gjykim të drejtë*. Gjithashtu, në parashtrimet e datës 13.12.2024, kërkuesi ka parashtruar edhe se iii. e gjithë procedura në Gjykatën e Lartë është kryer nga këshilltari ligjor, në kundërshtim me Kushtetutën.

32. Për pretendimin se Gjykata Administrative e Apelit nuk ka dhënë asnjë arsyetim se përse nuk e ka kaluar çështjen në seancë gjyqësore, me praninë e palëve, sipas neneve 486 dhe 493 të KPC-së, Gjykata vëren se në këto dispozita parashikohet se udhëzimet dhe konkluzionet e Gjykatës së Lartë janë të detyrueshme për gjykatën që rishqyrton çështjen (neni 486 i KPC-së) dhe se në rigjykim gjykata zbaton të njëjtat rregulla procedurale të parashikuara në atë shkallë gjykimi (neni 493 i KPC-së). Gjykata vëren se ligji nr. 49/2012 parashikon se shqyrtimi i ankimit në Gjykatën Administrative të Apelit, si rregull, bëhet mbi bazë dokumentesh në dhomën e këshillimit (neni 49), ndërsa gjykon çështjen në seancë gjyqësore me praninë e palëve vetëm në rastet e përcaktuara në nenin 51, të ligjit

nr. 49/2012, konkretisht kur duhen vërtetuar fakte të reja dhe duhen marrë prova të reja, kur vendimi i kundërshtuar është bazuar në shkelje të rënda procedurale ose kur për konstatimin e drejtë të gjendjes faktike duhet të përsërisë marrjen e disa ose të gjitha provave të marra nga gjykata e shkallës së parë. Prandaj në zbatim të këtyre parashikimeve ligjore, duke qenë se gjykata administrative e apelit nuk ndodhej përpara ndonjë prej rasteve për gjykimin e çështjes në seancë gjyqësore me praninë e palëve, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuarit për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në këtë drejtim së bashku me atë të parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit nuk mund të merret në shqyrtim.

33. Për pretendimet në lidhje me veprimtarinë e këshilltarit ligjor në Gjykatën e Lartë, Gjykata ka mbajtur qëndrimin se veprimtaria e këshilltarit ligjor ka natyrë ndihmëse dhe këshillimore për funksionet gjyqësore të trupit gjykues dhe dokumentohet në akte me karakter të brendshëm, të cilat nuk janë të detyrueshme për t'iu komunikuar palëve (*shih vendimin nr. 42, datë 19.9.2023, të Gjykatës Kushtetuese*). Kjo do të thotë se mënyra dhe cilësia e përmbushjes së detyrave funksionale të këshilltarit ligjor, si rregull, nuk i nënshtrohen kontrollit kushtetues kur Gjykata verifikon pretendimet për procesin e rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 30, datë 18.4.2024, të Gjykatës Kushtetuese*). Për rrjedhojë, për sa kohë çështja e kërkuarit është marrë në shqyrtim nga trupi gjykues përkatës, Gjykata vlerëson se pretendimet e tij në këtë drejtim nuk mund të merren në shqyrtim.

34. Për pretendimin e cenimit të *parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit* kërkuari ka pretenduar se mes ushtarakëve ka pasur trajtim jo të barabartë në përfitimin e pensionit të parakohshëm, megjithëse të ndodhur në kushte objektivisht të njëjta. Në drejtim të këtij pretendimi, kërkuari ka parashtruar se për çështjen e tij Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë në vitin 2017 ka vendosur kthimin për rigjykim, kurse në një rast tjetër e ka zgjidhur vetë. Sipas tij, me ligjin nr. 10142/2009 është prekur vetëm kategoria e ushtarakëve, të cilëve u është zvogëluar masa e pensionit në mënyrë drastike dhe Gjykata e Lartë nëpërmjet vendimit unifikues nr. 3/2016 ka urdhëruar të zbatohet vetëm ky ligj, duke shuar të drejtën kushtetuese për të kundërshtuar vendimet e padrejta. Gjithashtu, po sipas tij, gjykata administrative e shkallës së parë ka përshkruar në mënyrë të përgjithshme e të pazbatueshme shumën detyruese, ndërsa në rastin e kolegut D. S., i trajtuar më parë, jepet shuma e saktë e pensionit dhe e kamatëvonesave.

35. Në lidhje me vendimet e referuara nga kërkuari, fillimisht konstatohet se nuk janë vendime njëësuese, pra të jenë të detyrueshme për zbatim nga gjykatat më të ulëta. Gjykata vlerëson se vendimet gjyqësore janë rrjedhojë e shqyrtimit të pretendimeve dhe provave të ndryshme të paraqitura prej palëve ndërgjyqëse, ndaj vendimmarrjet, në dukje, të mbështetura në fakte të njëjta, mund të jenë të ndryshme. Gjykata në jurisprudencën e saj, kur kërkuarit kanë pretenduar cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit në lidhje me mënyrën se si gjykatat kanë vendosur në raste të ngjashme, ka theksuar se vlerësimi kushtetues i mënyrës së zgjidhjes së çështjeve të ngjashme nga gjykatat e zakonshme bëhet rast pas rasti, duke iu referuar edhe rastit konkret. Fakti që gjykatat e zakonshme kanë vendosur ndryshe në raste të ngjashme, në vetvete nuk mund të justifikojë *a priori* pretendimet e individit, pasi mënyra e zgjidhjes së çështjes dhe e zbatimit të ligjit është e drejtë e çdo gjykate, për sa kohë çdo çështje konkrete është specifike dhe ka individualitetin e saj, harmonizuar edhe me rrethanat, faktorë, motive ose prova gjyqësore, të cilat nuk mund të jenë të njëjta (*shih vendimet nr. 47, datë 11.6.2024; nr. 19, datë 21.3.2024; nr. 17, datë 23.3.2023, të Gjykatës Kushtetuese*). Për të gjitha këto arsye, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuarit për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit është haptazi i pabazuar.

36. Për sa u takon pretendimeve për cenimin e standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor të lidhur me të drejtën për gjykim të drejtë, parimit të sigurisë juridike e pritshmërive të ligjshme, si dhe për të drejtën për pension, Gjykata vëren se në thelb kërkuari ka paraqitur të njëjtat argumente që lidhen me interpretimin e ligjit nga gjykatat e zakonshme, prandaj ato do të trajtohen në vijim në drejtim të së drejtës për gjykim të drejtë, të parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës, të lidhur me parimin e sigurisë juridike.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e së drejtës për gjykim të drejtë të lidhur me parimin e sigurisë juridike

37. Kërkesuesi ka pretenduar se vendimi i Gjykatës Administrative të Apelit nuk mbështetet në fakte që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor, nuk përmban bazën ligjore dhe as analizën e fakteve e provave për mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Të dyja vendimet, ai i Gjykatës Administrative të Apelit dhe i Gjykatës së Lartë, janë rrjedhojë e një procesi të parregullt gjyqësor, përmbajtja e tyre është e paarsyetuar dhe Gjykata e Lartë nuk u ka dhënë përgjigje pretendimeve në ngritura në rekurs. Gjykata Administrative e Apelit duke vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë e për rrjedhojë kthimin e shumave i ka rënduar edhe më tej gjendjen ekonomike. Gjykata e Lartë nuk ka përmbushur detyrën kushtetuese për të ushtruar kontroll për kuptimin dhe zbatimin e ligjit material e procedural. Procesi gjyqësor, pas 12 vjetësh, si rezultat i vendimeve të dhëna ka cenuar parimin e sigurisë juridike duke mos krijuar mundësi për mbrojtjen e të drejtave të fituara. Vendimet gjyqësore kanë mohuar padrejtësisht të drejtën kushtetuese të gëzimit të pensionit.

38. Subjekti i interesuar ka prapësuar se me vendimin e datës 5.10.2016, kërkesuesit i është rillogaritur përfitimi sipas përcaktimeve të vendimit gjyqësor duke përlogaritur diferencat e pensionit të parakohshëm për periudhën 13.5.2004–30.6.2009 në shumën 294.694 lekë në total. Llogaritja e diferencave deri në datën 30.6.2009 ka ardhur si pasojë e efekteve financiare të ligjit nr. 10142/2009, i cili ka shfuqizuar ligjin nr. 8087/1996, të ndryshuar, me të cilin deri në atë moment trajtoheshin ushtarakët e Forcave të Armatosura. Ligji nr. 10142/2009, i ndryshuar me aktin normativ nr. 5/2010, parashikonte një skemë llogaritjeje të ndryshme dhe masa e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi ndryshoi përsëri. Në nenin 29 të këtij ligji parashikohej se pensionet e parakohshme, si dhe pensionet e caktuara në përputhje me ligjin nr. 8087/1996, do të rillogariteshin, pra në këtë dispozitë përcaktohej shprehimisht detyrimi i DRSSH-së për të bërë rillogaritjen e re. Pretendimet për cenimin e së drejtës për pension të parakohshëm janë të pabazuara, pasi janë të mbështetura në vendimet e gjykatave dhe vendimin unifikues nr. 3/2016, si dhe në dokumentacionin e dërguar nga ministria.

39. Neni 42, pika 2, i Kushtetutës, ndër të tjera, parashikon se kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë. Gjykata në jurisprudencën e saj ka pohuar se detyra e saj është të vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjykimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës. Ajo nuk vepron si gjykatë e shkallës së katërt dhe për këtë arsye vendimet e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm nuk vihen në dyshim, përveç rasteve kur gjetet e tyre mund të konsiderohen si arbitrare ose haptazi të paarsyeshme. E thënë ndryshe, Gjykata vepron në rastin kur gabimi ligjor ose faktik nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është aq i dukshëm, sa një gjykatë e arsyeshme nuk mund ta kishte bërë ndonjëherë ose i tillë që gjykimin e bën të padrejtë (*shih vendimet nr. 67, datë 6.12.2023; nr. 59, datë 14.11.2023; nr. 30, datë 29.5.2023, të Gjykatës Kushtetuese*).

40. Për sa i përket parimit të sigurisë juridike, në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se si një nga elementet e parimit të shtetit të së drejtës, ai përfshin, mes të tjerash, besueshmërinë e qytetarëve të shteti dhe pandryshueshmërinë e ligjit për marrëdhëniet e rregulluara. Besueshmëria ka të bëjë me bindjen e individit se nuk duhet të shqetësohet vazhdimisht ose të jetojë me frikë për ndryshueshmërinë dhe pasojat negative të akteve juridike, të cilat mund të cenojnë jetën e tij private ose profesionale dhe të përkeqësojnë një gjendje të vendosur me akte të mëparshme. Nëse masat e marra shpien në përkeqësimin në mënyrë të paarsyeshme të gjendjes ligjore të personave të tjerë, mohojnë të drejtat e fituara ose injorojnë interesat legjitimë të tyre, atëherë do të rrezikohet arritja e qëllimit madhor të ndërtimit të shtetit të së drejtës. Në këtë kuptim, parimi i sigurisë juridike nuk shfaqet asnjëherë si i tillë në vetvete, por shoqërohet me mbrojtjen e të drejtave të fituara, vazhdimësinë ligjore, qartësinë dhe përcaktueshmërinë në normimin e marrëdhënieve juridike dhe respektimin e pritshmërive legjitime (*shih vendimin nr. 10, datë 29.2.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

41. Gjykata po kështu është shprehur edhe se pensioni i parakohshëm për vjetërsi shërbimi jepet në konsideratë të natyrës së punës të ushtarakëve ose punonjësve të Policisë së Shtetit, të cilët pas ndërprerjes së karrierës, me ose pa dëshirën e tyre, e kanë të vështirë të gjejnë një vend pune të një

niveli të krahasueshëm me funksionet që ushtronin. Prandaj ligjvënësi parashikoi krijimin e një sistemi përfitimesh suplementare që të garantohej ruajtja e një niveli të krahasueshëm jetese dhe ekonomik për ushtarakët e Forcave të Armatosura dhe punonjësit e Policisë së Shtetit, të cilëve u ndërpriteshin marrëdhëniet e punës. Në këtë këndvështrim pensioni i parakohshëm për vjetërsi shërbimi mbrohet nga parimi i sigurisë juridike (*shih vendimin nr. 33, datë 24.6.2010, të Gjykatës Kushtetuese*).

42. Nisur nga standardi i mësipërm kushtetues, Gjykata çmon të ndalet fillimisht në rregullimin ligjor ndër vite të pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi për ushtarakët e Forcave të Armatosura. Konkretisht, ky pension fillimisht është njohur me ligjin nr. 8087/1996. Në nenin 11 të këtij ligji, i ndryshuar në vijim me ligjin nr. 8521/1999, parashikoheshin kushtet dhe masa e përfitimit të pensionit të parakohshëm. Sipas tij, ushtarakët e shërbimit aktiv të përhershëm, që kishin dalë në rezervë e në lirim pas datës 3.7.1991 deri në plotësimin e kushteve për pension pleqërie, sipas ligjit nr. 7703, datë 11.5.1993 “Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”, përfitonin pension të parakohshëm për vjetërsi shërbimi, kur plotësonin vjetërsinë e shërbimit si ushtarak në masën 12 vjet për gratë dhe 15 vjet për burrat dhe të kishin mbushur moshën: gratë 42 vjeç dhe burrat 47 vjeç. Masa e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi u parashikua të ishte: a) 50 për qind të pagës referuese mbi të cilën ishte derdhur kontributi, b) për çdo vit tjetër të vjetërsisë së shërbimit mbi përcaktimin e mësipërm, masa e pensionit shtohet me 2 për qind të pagës referuese, por jo më shumë se masa e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi. Gjithashtu, neni 10, i ligjit nr. 8251/1999, parashikoi se efektet e zbatimit të tij do të shtriheshin nga data 1.1.1999.

43. Ndërkohë, me ligjin nr. 9210/2004, shprehja “*por jo më shumë se masa e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi*” në shkronjën “b”, të ligjit nr. 8087/1996, u shfuqizua (neni 49). Gjithashtu, neni 35 i ligjit nr. 9210/2004 rregulloi të drejtën e pensionit të parakohshëm për ushtarakët aktiv të Forcave të Armatosura, duke parashikuar kushtet dhe masën e përfitimit të këtij pensioni. Në pikën 1 të këtij neni u përcaktua se “*oficerët, nënoficerët dhe ushtarët me pagesë/profesionistë, me vjetërsi shërbimi në Forcat e Armatosura 15 vjet për burrat dhe 12 vjet për gratë, gëzojnë të drejtën e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi në masën 50 për qind të pagës mujore deri në plotësimin e kushteve për përfitimin e pensionit të pleqërisë. Për çdo vit tjetër shërbimi mbi kufirin e mësipërm ushtarakut i jepet një shtesë pensioni në masën 2 për qind të pagës mujore*”. Kurse pika 3 e tij përcaktoi se kriteret dhe kushtet e përfitimit të pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi përcaktohen në ligjin për sigurimin shoqëror suplementar të ushtarakëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, të ushtarakëve të Ministrisë së Rendit Publik dhe të Shërbimit Informativ Shtetëror, i ndryshuar. Ndërkohë, në dispozitat e fundit, nenin 48 të ligjit, sa i përkiste zbatimit të nenit 35 të tij, ngarkoi Këshillin e Ministrave që brenda 24 muajve nga hyrja në fuqi e ligjit, të paraqesë ndryshimet përkatëse në ligjin nr. 8087/1996.

44. Në vijim është miratuar një ligj i ri për sigurimet shoqërore suplementare për ushtarakët e Forcave të Armatosura, pikërisht ligji nr. 9418/2005. Ky ligj, në nenin 13, përcaktoi kushtet e përfitimit të pensionit të parakohshëm, të njëjta si ato në ligjin nr. 8087/1996 dhe ligjin nr. 9210/2004. Ndërsa neni 14 rregulloi masën e pensionit të parakohshëm, duke përcaktuar të njëjtën masë pensioni të parakohshëm sikurse dhe neni 35, i ligjit nr. 9210/2004, por me kufizimin se *masa e pensionit të parakohshëm nuk mund të jetë më e madhe se katërfishi i pensionit bazë*. Pika 7 e këtij neni parashikoi se për ushtarakët, të cilëve u ka lindur e drejta e përfitimit të pensionit të parakohshëm para datës së hyrjes në fuqi të ligjit nr. 9210/2004, niveli i masës së përfitimit të llogaritur vendoset në kufijtë e parashikuar në këtë nen. Neni 32 i tij ngarkoi Këshillin e Ministrave që, brenda 3 muajve nga data e hyrjes në fuqi, të nxirrte aktet nënligjore në zbatim të neneve 3, 4 dhe 14 të këtij ligji. Ndërkohë, neni 33 i dispozitave kalimtare, parashikoi se ligji nr. 8087/1996 dhe aktet e dala në zbatim të tij, pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, nuk do të zbatohen për ushtarakët e Forcave të Armatosura, që përfitojnë sipas këtij ligji. Ligji hyri në fuqi në datën 1.1.2006.

45. Më pas, ligji nr. 9418/2005 u ndryshua me ligjin nr. 9481/2006, i cili ndryshoi dispozitat në lidhje me kushtet dhe masën e përfitimit të pensionit të parakohshëm (nenet 13 dhe 14). Për kushtet e përfitimit të pensionit të parakohshëm, neni 1 i ligjit ndryshues përcaktoi të njëjtat kushte, por identifikoi dy kategori ushtarakësh përfitues: i. ata që dalin në rezervë/lirim pas hyrjes në fuqi të ligjit

nr. 9210/2004 deri në plotësimin e kushteve për pension të plotë pleqërie sipas ligjit nr. 7703/1993, për të cilët masa e përfitimit përcaktohej në nenin 14 të ligjit; ii. ata që kanë dalë në rezervë/lirim nga data 1 janar 1991 deri në datën e hyrjes në fuqi të ligjit nr. 9210/2004, pavarësisht nga çasti i lindjes të së drejtës për përfitimin e pensionit të parakohshëm, të cilët do të vazhdonin ta përfitonin sipas ligjit nr. 8087/1996. Kurse për masën e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi, neni 2 i ligjit ndryshues, ndërsa përcaktoi të njëjtën masë pensioni të parakohshëm, sikurse dhe neni 35 i ligjit nr. 9210/2004, vendosi kufizime sipas gradave të ushtarakëve, të cilat varionin deri në 6-fishin e pensionit bazë për ushtarakët me gradën “gjenral”, deri në 3-fishin e pensionit bazë për ushtarakët e tjerë, ku për sa u përket ushtarakëve me gradën “nënkolonel” (gradë që e ka pasur edhe kërkuesi Ismet Isufi), kufizimi i masës së pensionit shkonte deri në 4-fishin e pensionit bazë. Neni 9, i ligjit nr. 9481/2006 ndryshoi edhe dispozitën për hyrjen në fuqi të ligjit (nenin 34), duke parashikuar se hynte në fuqi në datën 16.4.2006.

46. Ndërkohë neni 1, i ligjit nr. 9481/2006, i cili ndryshoi nenin 13, të ligjit nr. 9418/2005, për kushtet e përfitimit të pensionit të parakohshëm, u shfuqizua nga Gjykata me vendimin nr. 9, datë 26.2.2007, me arsyetimin se ai cenonte parimin e sigurisë juridike për shkak të paqartësisë dhe kontradiktave midis dispozitave të ligjit (në lidhje me nenin 33, të pandryshuar të ligjit nr. 9418/2005), por edhe të parimit të barazisë përpara ligjit. Gjykata konstatoi se kjo dispozitë i ndante ushtarakët në dy kategori për efekt të përfitimit të pensionit të parakohshëm, ndërsa me ligjin e mëparshëm pagesa e pensionit shkonte deri në 4-fishin e pensionit bazë në shkallë vendi, me ligjin e ri u ul pagesa e pensionit të parakohshëm për ushtarakët e dalë në pension deri në datën e hyrjes në fuqi të ligjit për statusin (ligji nr. 9210/2004), për të cilët kjo masë shkonte deri në masën e pensionit maksimal në shkallë vendi, e barabartë me 2-fishin e pensionit bazë, kur për ushtarakët e dalë në pension të parakohshëm pas hyrjes në fuqi të ligjit për statusin, maksimumi i pagesës jepej i diferencuar sipas gradës dhe shumë më i favorshëm nga ajo që u jepej ushtarakëve që kanë dalë në pension përpara ligjit për statusin. Po kështu, Gjykata konstatoi se neni 1 i ligjit të kundërshtuar i bënte referencë ligjit të vitit 1996 (nr. 8087/1996) për përfitimet e një kategorie ushtarakësh, ndërkohë që neni 33 i pandryshuar i ligjit të vitit 2005 (nr. 9418/2005) ndalonte zbatimin e atyre dispozitave, duke krijuar kështu paqartësi në kuptimin e ligjit dhe në zbatimin e tij. Me këtë vendim Gjykata shfuqizoi edhe nenin 9, të ligjit nr. 9481/2006, përmes të cilit ishte shtyrë hyrja në fuqi e ligjit nr. 9418/2005, duke konstatuar edhe në këtë rast cenimin e parimit të sigurisë juridike.

47. Në vijim u miratua një ligj tjetër për sigurimin shoqëror suplementar edhe të ushtarakëve të Forcave të Armatosura, ligji nr. 10142/2009, i cili ka hyrë në fuqi në datën 27.6.2009. Ky ligj ka shfuqizuar si ligjin nr. 8087/1996, ashtu edhe ligjin nr. 9418/2005, përveçse edhe pikat 1 dhe 2, të ligjit nr. 9210/2004. Sikurse rezulton nga rrethanat e çështjes dhe pretendimet e kërkuesit, ai ka përmbushur kriteret për pensionin e pleqërisë në datën 17.6.2009. Për rrjedhojë, për sa kohë në shqyrtim është procesi gjyqësor i zhvilluar nga kërkuesi për kundërshtimin e pensionit të parakohshëm, në të cilin ky ligj dhe aktet e tjera e nxjerra në zbatim të tij, nuk janë të zbatueshëm, ato nuk do të merren në analizë nga Gjykata.

48. Në lidhje me zbatimin në kohë dhe efektin prapaveprues të legjislacionit për pensionin e parakohshëm, si dhe skemën e zbatueshme për llogaritjen e masës së këtij pensioni, për shkak të qëndrimeve të ndryshme të gjykatave, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 3/2016, kanë arritur edhe në përfundimin njësoj se në gjykimin e mosmarrëveshjeve për pensionet e parakohshme për vjetërsi shërbimi, për periudhën nga data 1.1.1999 deri në hyrjen në fuqi të ligjit nr. 10142/2009, pensioni i parakohshëm për vjetërsi shërbimi do të përlllogaritej sipas ligjit nr. 8087/1996 (të ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999). Gjithashtu, sipas Kolegjeve të Bashkuara ligji nr. 9210/2004 ka hequr kufizimin në masën e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi të parashikuar, por zbatimin e parashikimit ligjor të këtij ligji ishte i kushtëzuar me nxjerrjen e rregulimeve ligjore në fushën e sigurimeve shoqërore suplementare të ushtarakëve në zbatim të këtij ndryshimi. Çaktimi i pensionit të parakohshëm, sipas nenit 11, të ligjit nr. 8087/1996 (i ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999), bëhej duke u llogaritur sipas skemës: a) 50% e pagës referuese mbi të cilën ishte derdhur

kontributi; dhe b) për çdo vit tjetër të vjetërsisë së shërbimit mbi 12 vjet për gratë dhe 15 vjet për burrat masa e pensionit shtohet me 2% të pagës referuese. Por masa e përgjithshme e pensionit të parakohshëm nuk mund të kalonte masën e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi. Tavani i vendosur në lidhje me masën e pensionit të parakohshëm në nenin 11, të ligjit nr. 8087/1996, të ndryshuar, duhet të zbatohet mbi të gjithë masën e pensionit të parakohshëm.

49. Për sa më lart, në rastin në shqyrtim, nisur nga thelbi i parashtrimeve të kërkuarit, si dhe bazuar në standardet kushtetuese të sipërcituara, Gjykata do të analizojë nëse interpretimi që Gjykata Administrative e Apelit dhe Gjykata e Lartë i kanë bërë ligjit material të zbatueshëm në mosmarrëveshjen objekt gjykimi i ka cenuar kërkuarit të drejtën për pension të parakohshëm për vjetërsi shërbimi të përfituar për shkak të parashikimeve ligjore, pra nëse në interpretimin që ato gjykata i kanë bërë ligjit të zbatueshëm në rastin e kërkuarit ka ose jo elemente të arbitraritetit.

50. Nga rrethanat e çështjes rezulton se kërkuarit, si ushtarak në rezervë, e drejta për pension të parakohshëm i ka lindur në datën 1.1.1999. Trajtimi i tij me këtë pension është bazuar në ligjin nr. 8087/1996, të ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999 dhe është caktuar në masën 8.000 lekë në muaj, sipas aktit administrativ nr. 1477/2000 të DRSSH-së, Tiranë i cili është kundërshtuar gjyqësisht nga kërkuari. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë, me vendimin nr. 3508, datë 24.6.2014, ka vlerësuar se masa e pensionit të parakohshëm do të jetë në masën 50% të pagës referuese së bashku me shtesat 2% për çdo vit shërbimi mbi 15 vjet, pa e kufizuar me masën e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi ose me pensionin për gradë. Ajo ka arsyetuar se kufizimi i zbatuar nga DRSSH-ja, Tiranë sipas nenit 11, të ligjit nr. 8087/1996 (të ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999), se masa e pensionit të parakohshëm nuk duhet të kalojë masën e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi, nuk gjen zbatim, pasi ky kufizim është shfuqizuar nga neni 49, i ligjit nr. 9210/2004, ndërkohë që e njëjta formulë për masën e pensionit të parakohshëm parashikohet edhe nga ligji nr. 9418/2005 (i ndryshuar me ligjin nr. 9481/2006), i cili për ushtarakët me gradën “nënkolonel” parashikon se masa e pensionit nuk mund të jetë më e madhe se katërfishi i pensionit bazë, ligj ky që duhet të zbatohet edhe për paditësin/kërkuarin nga data 4.3.2007 e hyrjes në fuqi të vendimit të Gjykatës nr. 9, datë 26.2.2007.

51. Çështja është shqyrtuar në Gjykatën Administrative të Apelit, vendim i cili është prishur nga Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë. Gjykata e Lartë ka arsyetuar se gjykatat e faktit kanë zbatuar gabim ligjin material, konkretisht nenin 11, të ligjit nr. 8087/1996, të ndryshuar, duke vendosur kufizimin e masës maksimale të pensionit të pleqërisë në shkallë vendi vetëm te shtesa për vjetërsi (shkronja “b”) dhe jo në masën totale të pensionit. Sipas Gjykatës së Lartë, në rigjykim gjykata administrative duhet të kryente një hetim të plotë dhe të gjithanshëm të çështjes dhe të analizonte faktet për të zgjidhur çështjen sipas orientimeve të vendimit unifikues nr. 3/2016.

52. Në rishqyrtim, Gjykata Administrative e Apelit, me vendimin nr. 695, datë 5.10.2023, ka vendosur ndryshimin e vendimit të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë dhe rrëzimin e padisë të kërkuarit. Sipas Gjykatës Administrative të Apelit, kërkuari ka kërkuar aplikimin e një skeme pa kufizime në masën e pensionit të parakohshëm edhe pse ligji që ka qenë në fuqi në kohën kur ka dalë në pension të parakohshëm parashikonte kufizime. Ajo gjykatë ka arsyetuar se në momentin e lindjes së të drejtës nga DRSSH-ja është zbatuar si duhet neni 11, i ligjit nr. 8087/1996. Ligji i zbatueshëm për të gjithë periudhën është ligji nr. 8087/1996 (i ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999), sipas interpretimit të vendimit unifikues, ndaj Gjykata Administrative e Shkallës së Parë ka gabuar në interpretimin dhe zbatimin e saj. Ndërsa Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2024-1416, datë 8.4.2024, ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuarit.

53. Bazuar në standardet e mësipërme dhe duke pasur në konsideratë rrethanat e rastit konkret, Gjykata vëren se sikurse ka arsyetuar edhe gjykata e apelit, kërkuarit i ka lindur e drejta për pension të parakohshëm në datën 1.1.1999, moment në të cilin zbatohet ligji nr. 8087/1996, i ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999. Në nenin 11 të tij parashikohej se masa e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi ishte 50 për qind e pagës referuese mbi të cilën është derdhur kontributi dhe për çdo vit tjetër të vjetërsisë së shërbimit mbi përcaktimin e mësipërm, masa e pensionit shtohet me 2 % të pagës

referuese, por jo më shumë se masa e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi. Ndërkohë, sikurse u theksua më lart (*shih paragrafin 43 të vendimit*), për shkak të shfuqizimit me ligjin nr. 9210/2004 të tavanit të masës së pensionit maksimal të pleqërisë, kërkuessit iu krijuan pritshmëri të ligjshme që edhe ai do të përfitonte nga ky shfuqizim, pra se edhe ndaj atij nuk do të zbatohet më ky tavan/kufizim në masën e pensionit të parakohshëm.

54. Megjithatë, Gjykata konstaton se pavarësisht këtij shfuqizimi, Gjykata Administrative e Apelit edhe për periudhën 2004–2009, pra nga shfuqizimi i tavanit e deri në momentin që kërkuessi ka fituar të drejtën për pension pleqërie, duke u bazuar në nenin 11, të ligjit nr. 8087/1996, të ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999, ka përcaktuar se masa e përgjithshme e pensionit të parakohshëm nuk mund të kalojë masën e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi. Duke arsyetuar në këtë mënyrë, Gjykata Administrative e Apelit duket se nuk e ka llogaritur masën e pensionit sipas parashikimit ligjor në fuqi për atë periudhë. Prandaj, në vlerësimin e Gjykatës vendimi i gjykatës së apelit nuk duket se ka përmbushur konceptin e një gjykimi të drejtë në kuptim të parashikimit të nenit 42 të Kushtetutës.

55. Nga ana tjetër, Gjykata vëren se përmbajtja e ligjit nr. 9210/2004, si dhe mënyra e interpretimit të tij nga gjykata e apelit nuk rezultojnë të jenë analizuar nga Gjykata e Lartë. Gjithashtu, ajo nuk shprehet pse në rastin në shqyrtim kishte vend për zbatimin e vendimit unifikues edhe për periudhën pas vitit 2004, si dhe përse ligji i identifikuar si i zbatueshëm për këtë periudhë vijon të përmbajë kufizim të masës së pensionit të parakohshëm (jo më shumë se masa e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi), në një kohë kur ky kufizim është shfuqizuar. Në këtë drejtim, nuk duket se Gjykata e Lartë u ka dhënë përgjigje shkaqeve të paraqitura në rekurs lidhur me zbatueshmërinë e kriterëve ligjore të parashikuara nga ligji nr. 8087/1996, i ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999, për periudhën 2004–2009, si pasojë e shfuqizimit me ligjin nr. 9210/2004, të masës së tavanit të pensionit të parakohshëm apo se ajo (Gjykata e Lartë) ka dhënë mjaftueshëm argumente për identifikimin e ligjit të zbatueshëm dhe për mënyrën e interpretimit të tij nga gjykata e apelit.

56. Nisur nga sa më lart, Gjykata vlerëson se Gjykata e Lartë si gjykatë ligji duhet t'i kthente përgjigje pretendimeve të kërkuessit për ligjin e zbatueshëm dhe kriteret e përcaktimit të pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi. Pra, ajo gjykatë nuk mund të mjaftohet me një arsyetim të kufizuar, por duhet të mbante qëndrim dhe të arsyetonte qoftë për sa i përket ligjit të zbatueshëm, ashtu edhe në veçanti, nëse kufizimi “jo më shumë se masa e pensionit maksimal të pleqërisë në shkallë vendi” përfshin edhe periudhën kohore 2004–2009. Prandaj vendimi i saj nuk plotëson kërkesat për një gjykim të drejtë në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, duke i cenuar kërkuessit edhe parimin e sigurisë juridike në drejtim të së drejtës për pension të parakohshëm të fituar prej tij nga ligji, të paktën për periudhën kohore 2004–2009.

57. Për arsyet e lartpërmendura, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuessit për cenimin e së drejtës së pensionit të parakohshëm për shkak të interpretimit të paarsyeshëm të ligjit është i bazuar. Megjithatë, Gjykata, duke mbajtur në konsideratë edhe rolin subsidiar të saj në respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, vlerëson se i përket Gjykatës së Lartë të kontrollojë ligjshmërinë e vendimmarrjes së gjykatave të faktit për interpretimin e ligjit material prej tyre, prandaj duhet të shfuqizohet vetëm vendimi i saj.

58. Në përfundim, Gjykata çmon se sipas arsyetimit të mësipërm të këtij vendimi, kërkesa është e bazuar, ndaj dhe ajo pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe nenit 72, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin pjesërisht të kërkesës.
 2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2024-1416, datë 8.4.2024, të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën.
 3. Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.
- Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.
- Marrë më 23.4.2025.**
- Shpallur më 27.5.2025.**

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Sonila Bejtja, Marsida Xhaferllari, Genti Ibrahim, Ilir Toska, Sandër Beci, Fiona Papajorgji, Marjana Semini